

EFTERAFGRØDER I MAJS

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

En god og sikker etablering af efterafgrøder i majs er vigtig. Efterafgrøden skal senest sås i majsens stadium 16 med en såteknik, der giver en sikker og høj markspiringsprocent.

Du kan så alm. rajgræs, hundegræs, strandsvingel eller en blanding af alm. rajgræs og cikorie.

Såning af efterafgrøde i majs kan være aktuelt:

1. For at opfylde kravet om efterafgrøder.
2. På bedrifter der gør brug af kvægundtagelsen med op til 230 kg N/ha. Her må kun anvendes rent græsudlæg, græsudlæg med under 50 procent kløver eller lucerne. Som noget nyt må der også bruges cikorie i renbestand eller en blanding af græs og cikorie.
3. Hvor man af miljømæssige årsager ønsker at holde jorden bevekset hele året.
4. Hvor man ønsker en græsbevoksning på marken for at modvirke erosion eller begrænse udsæbning af jord på vejene.

De lovpligtige, husdyr- og målrettede efterafgrøder og efterafgrøder til opfyldelse af kvægundtagelsen med op til 230 kg N pr. ha, må tidligst nedvisnes eller destrueres 1. marts.

Efterafgrøder til opfyldelse af kravet om miljøfokusområder (MFO) bør så vidt muligt sås i andre afgrøder end i majs, da det kan være usikkert at opnå en tilstrækkeligt dækkende efterafgrøde i majs fra begyndelsen af september.

Marker med hanespore, grøn skærmaks eller større mængder kvik er mindre egnede til etablering af efterafgrøder i majs.

På grundlag af markforsøg og praktisk erfaring gives anvisninger for etablering af efterafgrøder i majs nedenfor. Det er altid landmandens ansvar, at efterafgrøden opfylder kravene til henholdsvis pligtige, frivillige målrettede og MFO-efterafgrøder, uanset om han har fulgt de anbefalede principper for etablering og uanset vejrforhold.

SÅMETODE

Det har aldrig været mere nødvendigt end nu, at efterafgrøder i majs etableres sikkert og godt.

Efterafgrøder skal sås med en såmetode, der sikrer en hurtig fremspiring og en høj markspiringsprocent. Det kan opnås, hvis frøene placeres i 1,5 til 2,0 cm dybde med fast jord omkring frøene, så vandet kan trække kapillært hen til frøene. Græsset sås, så der er 20 cm mellem efterafgrøde og majsrække. Det kan opnås ved at så efterafgrøden i tre såspor med 18 cm afstand eller i fire såspor med 12 cm afstand. Efterafgrøden skal fremstå veletableret og dækkende på arealet.

1. DEN BEDSTE SÅMETODE

Radsåning af efterafgrøden, hvor et trykhjul sikrer en ensartet og præcis sådybde, og at jorden klemmes til omkring frøene, så de har kontakt med fast jord. Denne metode giver en sikker fremspiring – også under tørre forhold.

Billede 1. Thyregod A/S har udviklet en teknik til såning med brug af trykhjul, der kan monteres på deres radrenser. Frøene radsås i tre såspor med slæbeskær og tryk- og dybdestyringshjul. Foto: Henning Sjørølev Lyngvig.

Billede 2. Enkelte maskinstationer har selv udviklet udstyr til radsåning af efterafgrøder med trykhjul. Billedet viser en radrenser monteret med udstyr, som radsår efterafgrøden i fire såspor mellem to majsrækker. Frøene sås med slæbeskær og en bred tryk- og dybdestyringshjul. Foto: Henning Sjørølev Lyngvig.

2. DEN DÅRLIGSTE METODE

Bredspredning af efterafgrøden med en spredeplade er den mest risikable metode, og den giver som regel en lav markspiring - især under tørre forhold.

SÅTIDSPUNKT, ARTER OG UDSÆDSMÆNGDER

Efterafgrøden skal være spiret godt frem, før majsens lukker rækkerne i begyndelsen af juli. Omvendt må efterafgrøden ikke blive så kraftig, at majsens generes.

- **Alm. rajgræs** egner sig til forholdsvis sen såning, fordi den vokser hurtigt til. Tidlige sorter vokser hurtigere til end sildige sorter. Tetraploide sorter vokser hurtigere til end diploide sorter. Omvendt har tetraploide sorter større frø, så der kun sås halv så mange frø pr. kg frø. Derfor skal udsædsmængden være større af tetraploide sorter.
- En blanding af alm. rajgræs og cikorie egner sig til forholdsvis sen såning. Cikorie har en stor spirevillighed og tåler skygge. Den udvikler en dybtgående pælerod, som kan samle kvælstof op i større dybde end alm. rajgræs. Da den har små frø, skal den radsås med dybdestyring.
- **Hundegræs** kan sås tidligt, men er bedst egnet til lidt senere såning. Hundegræs starter forholdsvis langsomt, men kan vokse kraftigt til sidst i vækstperioden, fordi den tåler skygge.
- **Strandsvingel af fodertypen** egner sig kun til tidlig såning, fordi den vokser langsomt i hele vækstperioden.
- **Strandsvingel af en sildig plænetype** kan sås samtidig med majsens - enten lige før eller lige efter. Metoden egner sig kun på arealer:
 - med en god kvælstofforsyning, for eksempel hvor kløvergræs er forfrugt
 - hvor der ikke er behov for at bekæmpe græsukrudt, for eksempel kvik, grøn skærmaks, hanespore og énårigt rapgræs
 - som kan vandes.

Tabel 1. Såtidspunkt, efterafgrøde og udsædsmængde

Såtidspunkt for efterafgrøden	Arter	Udsæds- mængde, kg pr. ha ^{*)}	Udsæd, ca. kr. pr. ha
Ved 3. ukrudtsbekæmpelse, majsens har 6 blade	Alm. rajgræs, diploid, sildig	6	140
Ved 3. ukrudtsbekæmpelse, majsens har 6 blade	Alm. rajgræs, diploid, sildig + cikorie	5 + 0,5	180
Ved 2. eller 3. ukrudtsbekæmpelse, majsens har 4-6 blade	Hundegræs	4	140
Ved 2. ukrudtsbekæmpelse, majsens har 4 blade	Fodertyper af strandsvingel	6	150
Ved såning af majs	Sildige og langsomt voksende plænetyper af strandsvingel	6	170

^{*)} Udsædsmængderne er baseret på såmetoder, der sikrer en god markspiring.

MFO-EFTERAFGRØDER

Efterafgrøder til opfyldelse af kravet om miljøfokusområder (MFO) bør så vidt muligt sås i andre

afgrøder end i majs, da det kan være usikkert at opnå en tilstrækkeligt dækkende efterafgrøde i majs fra begyndelsen af september. For eksempel kan en MFO-efterafgrøde være kløverudlæg, etableret i vårbyghelsæd. Hvis man ønsker at etablere MFO-efterafgrøde i majs, er der en rimelig sikkerhed for, at efterafgrøden kan være dækkende fra begyndelsen af september, hvis man vælger én af følgende metoder:

- Såning af 6 til 8 kg sildig diploid alm. rajgræs på andet behandlingstidspunkt mod ukrudt, når majsen har fire blade. Radrensning erstatter anden sprøjtning, og efterafgrøden sås i forbindelse med radrensning eller umiddelbart efter radrensning. Der skal benyttes en såteknik, som sikrer en hurtig og sikker fremspiring, for eksempel radsåning med trykhjul og dybdestyring. Cirka to uger efter såning af efterafgrøden kan der efter behov udføres en sprøjtning mod tokimbladet ukrudt.
- Såning af langsomt voksende plænetyper af strandsvingel enten lige før eller lige efter majssåning. Denne metode egner sig kun på arealer, som kan vandes, hvor der er kløvergræs som forfrugt, og hvor der ikke er behov for bekæmpelse af græsukrudt.

Det er dog altid landmandens ansvar, at efterafgrøden opfylder kravene til MFO-efterafgrøder, uanset om han har fulgt de anbefalede principper for etablering og uanset vejrforhold.

Der vil være et krav om en procentvis dækning af hele marken allerede i begyndelsen af september. I 2019 forventes kontrollen at begynde 11. september med et krav om en dækningsgrad på 15 procent, stigende til et krav om 40 procent dækning i perioden 7. til 20. oktober. Kontrollen bedømmer dækningsgraden samlet for hele arealet, dvs. både mellem rækker og i sårækken. Hvor der ikke er græsudlæg omkring majsrækken, vil kravet til dækning i græsstriben mellem rækkerne være højere, så dækningen som gennemsnit af hele arealet kan overholde kravene til dækning.

Hvis man vælger at opfylde MFO-forpligtigelsen ad denne vej, er det derfor vigtigt, at der etableres udlæg og anmeldes flere ha med majs, end der er behov for til at opfylde kravet.

SAMLET STRATEGI FOR EFTERAFGRØDER, UKRUDTSBEKÆMPELSE OG GYLLE I VÆKSTPERIODEN

Såning af efterafgrøder skal tænkes sammen med strategien for ukrudtsbekæmpelse og udbringning af gylle i vækstperioden.

På arealer uden grøn skærmaks, hanespore og større mængder kvik, og hvor ukrudtet normalt kan bekæmpes ved to sprøjtninger, kan strategien være:

1. Sprøjt, når første hold ukrudt har et til to løvblade (majsen ca. 2 blade).

Når andet hold ukrudt har maksimum et til to løvblade (majsen ca. 4 blade), udbringes eventuel gylle. Der radrenses efterfølgende med samtidig såning af en efterafgrøde af 6 kg strandsvingel

pr. ha.

Skulle det ske, at et tredje hold ukrudt spirer frem, for eksempel sort natskygge, kan det sprøjtes væk med for eksempel 0,5 liter Callisto pr. ha, når ukrudtet har maksimum et til to løvblade.

På arealer med større mængder ukrudt og eventuelt også med grøn skærmaks, hanespore eller større mængder kvik kan strategien være:

1. Sprøjt, når første hold ukrudt har et til to løvblade (majsen ca. 2 blade).

Når andet hold ukrudt har maksimum et til to løvblade (majsen ca. 4 løvblade), foretages en sprøjtning eller radrensning. Gylle udbringes efter sprøjtning eller før/efter radrensning.

Når tredje hold ukrudt har maksimum et til to løvblade (majsen 6 blade), radrenses med samtidig såning af en efterafgrøde af for eksempel 6 kg diploid alm. rajgræs pr. ha.

Se yderligere om bekæmpelse af hanespore i [Ukrudt i majs](#)

Billede 3. Billedet viser en veletableret efterafgrøde af alm. rajgræs den 16. september. Efterafgrøden er sået i fire såspor med slæbeskær og med dybdestyring og trykhjul monteret på en radrenser. Foto: Martin Mikkelsen, SEGES.

Kontakt din [lokale rådgivningsvirksomhed](#), hvis du vil vide mere om dette emne.